P.K. 1116
İstanbul

AYDINLIK YAYINEVİ

GERÇEKLER Postası

SİYASAL GAZETE

9. SAYI

100 Kuruş

TERÖR de ULUSAL DİRENİŞ de BAŞLADI

BU SAYIDA :

Şadi Alkılıç : Sürgün Akşamlarında

Fidel Castro: Ölenlerin Anısı

Aşık İhsanî : Çöpçülerin Sesi

Nâzım'ın Sanat Anlayışı

Söyleşi

Sayın Okurlarımız,

GERÇEKLER POSTASI hiçbir iddia ortaya atmadan bir «önsöz ya da sunu» yazmak gereğini bile duymadan yayına başladı. Fakat kısa bir süre içinde geniş bir çevrenin desteğini kazandı.

Bugün, örneğin Anadolu'muzun en uzak köyündeki bir yurttaşımız bile abone olmaktan; Şadi Alkılıç gibi bir değer yazı hayatına yeniden gazetemizde başlamaktan çekinmiyorlarsa, artık yerimizi bulduk sayıyoruz kendimizi.

Bu sayıdan itibaren bir takım yenilikler göreceksiniz gazetemizde. Biliyorsunuz, gerek yurt, gerekse dünya olayları günlük gazeteleri bile aşacak hızla gelişmektedir. Oysa biz, okurlarımıza vermek istedikle rimizi bir ayda 14-15 sayfa içine sığdırmak zorunluğundayız. Hem de, bir ayda elimize geçen yüzlerce yazı arasından seçerek... Onbeş günde bir yayınlanmak olanaklarını araştırırken, yazı kurulumuz da çalışmalarına başlamıştır. Hiç bir karşılık gözetmeden yardımlarda bulunan yazı kurulu üyelerimize okurlarınız önünde teşekkür borçluyuz.

Ayrıca, özel sayılar yayınlamakla, bellibaşlı sorunlara topluca eğilmek imkânı bulacağımıza inanıyor ve gelecek sayımızı «Köy Kalkınması» na ayırmak istiyoruz. Yardım edenler sağolsunlar.

İş söze gelince atıp tutan, eyleme gelince kaçanlara sözümüz yok değil: «Sosyalistim» diye ortaya çıkıp ta sosyalistliği bir sahte sıfat olarak taşıyanlar er geç teşhis edilecek ve bunların yeri, muhakkak ki gerçek sosyalistlerin yanında, düzeninde olmayacaktır.

Amacımız, bizi destekleyen bütün toplumculara, yazar dostlara sosyalistçe teşekkür etmektir.

Şuraya buraya yanaşmamızı isteyenlere de cevabımız var: Halkımızın yanında ve kula - çıkara kul olmanın karşısında olan her devrimci kuruluşun yanındayız: böyle kuruluşları bütün gücümüzle destekleriz: Güç ve eylem birliğine her zamankinden daha çok ihtiyacımız var.

«Sosyalist Türkiye» ülkümüze doğru...

GERÇEKLER POSTASI

İşçi - Gençlik Dayanışması

6 ncı sayımızda, İşçi - Öğrenci dayanışma örgütünün kurulmasının zorunlu olduğunu ortaya koymuş; hiçbir gücün işçiler ve gençlik kadar aktif, fiilî eyleme geçemeyeceğini belirtmiştik.

İşçi - gençlik dayanışmasının örneklerine, artık raslamaktayız; 28 Mayıs gününü yapılan «Açlıkla Savaş» yürüyüşü, işçi - gençlik dayanışmasının güzel bir örneğiydi. «İşçi - gençlik elele» gibi sloganların yanısıra burjuvaziyi yeren bir takım sloganların da ilk defa ortaya atılması ve yapılagelenlerden ayapı bilinçli bir yürüyüşe işçilerin de katılması, bizce gerçek uyanışı göstermekte ve bu yürüyüşü bir dönüm noktası saydıracak kadar önemli kılmaktadır

İşte işçi - gençlik dayanışmasının yeni bir örneği:

15 Haziran günü yapılan Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) büyük kongresinde alınan önemli kararlardan biri de, Genel Başkan Sayın Kemal Türkler'in demecinde belirtildiği gibi, «toplum sorunlarımızın çözümlenmesi demokratik sosyalist hukuk devletinin kurulması yolunda, işçi sınıfımızla emekçi halkımız yanında yer aldıklarını sevinç le izlediğimiz ilerici gençlik ve toplumcu güçlerle konfederasyonun fikir ve eylem sahasında işbirliği yapmasını» **kararlaştırmış olmalarıdır.**

Bu, bizce önemli bir adımdır. İşbirliğini gerçekleştirmek, sürdürmek için temsilcilerden ibaret bir örgütün kurulmasını sağlamak gerektiğine de inanıyoruz.

Amerika'yı protesto mitinıi ile 8 Temmuz günü yapılan miting de bu yolda atılmış fiilî adımlardır.

Aşık İhsanînin Plâkları Çıkıyor

Yürekli halk ozanı Âşık İhsanî, yeni kurulan AŞKIN PLÂK müessesesinin yürekli sahibi ile anlaşmış ve en beğenilen şiirlerini okumuştur.

İlk olarak BALTA ve GELEN VAR şiirlerini okuduğu plâk piyasaya çıkacak; bunu YAKINDIR ve YAZACAĞIM şiirlerinin yer aldığı plâk izleyecektir.

Bu, önemli bir merhaledir.

Halk âşığının sesi evlere, semtlere, semt kahvelerine, giderek yurdun dört yanına yayılınca siz o zaman seyredin bu sese uyan halkı ve cümbüşü

Babeuf'ün «Devrim yazıları» adlı eserinden dolayı açılan davânın duruşmasında Aziz Nesin, Sabahattin Eyüboğlu ve Vedat Günyol görülüyorlar. Bu davâ da beraetle sonuçlanmış ve 200 yıl önce ölen Babeuf'ün de yargılanması bütün dünyayı güldürmüştür.

Aziz Nesin Adliyeye Verildi

«Tevkifler yapıldı, tevkifler yapılacak» gibi yayınlar, başlayan terörün doğal sonucu oluyordu. Tevkiflere başlanırken de, önce «topun ağzındaki» birkaç sosyalist yazarın tutuklanması âdet olmuştur.

6/7 Eylül olaylarından sonra ilk götürülen Aziz Nesin'di. AP iktidarının aklına bazı tevkifler yapıp solcuları sindirmek (!) gelince de Orhan Kemal ve İhsanî tevkif edilmişlerdi.

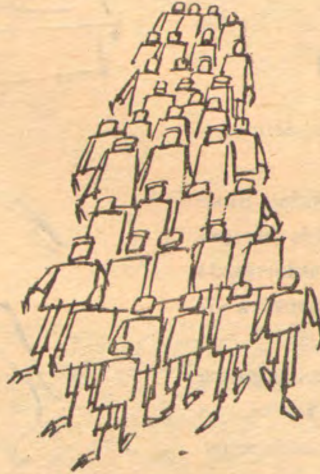
İşte yine Aziz Nesin'in yakasına yapıştılar. Sabahın yedisinde evinden alıp ertesi gün saat üçte savcılıkta sorgusu yapılıncaya değin Emniyet müdürlüğünde sorguya çekildi ve küfürlere maruz kaldı. Savcılık, ille de tevkif istiyordu: 7. Sulh Ceza Mahkemesinin serbest bırakma kararına üst mahkemede itiraz etti ama Türk yargıcının adaleti sayesinde, istediğini elde edemedi.

Aziz Nesin'in suçu ise, Basın Kanununun 31 inci maddesine aykırı olarak bazı yayınları yurda sokmaktı! Bu konuyla ilgili olarak (Aydınlığın içinden) sütununa bakınız.

GELECEK SAYIDA :

Öğretmen İlhan Alkan'ın beraet kararı yayınlanacaktır. Partizan baskıların komikliğini ve iflâsını bu karar pek güzel belirtmektedir.

Çöpçülerin Sesi

Ne kaldı be, Belediye başkanı,
Sana bir ders vermemize ne kaldı?
Senin o cop ile vuran kanunsuz
Ellerini kırmamıza ne kaldı?

Çalıştık, eyledik şu kadar sene,
Bir dilim ekmeğe muhtacız gene,
Seni yüksek adaletin önüne
Sürüm sürüm sürmemize ne kaldı,

Kimimiz tırnaktan, kimimiz candan
Kopup geldik herbirimiz bir yandan
Senden vede senin gibi olandan
Bir bir hesap sormamıza ne kaldı?

İstanbul, Ankara yürü ha yürü
Süpürge peşinde ömrünü sürü,
Yüzümüze savurduğun küfürü
Suratına vurmamıza ne kaldı?

Arala, kapalı gözünü uyan
Az değil çoğaldı bizleri duyan
Belirtisi ucun ucun başlayan
Gerçek bir gün görmemize ne kaldı?

Âşık İhsanî

Her işin başı

— Yaşar Kemal —

Hep böyle olur. Hep, eller gider Mersine, biz gideriz tersine. Bence çektiğimiz biraz da bunun elinden. Bir türlü, neden bu huyumuzu değiştiremiyoruz? Neyimiz eksik ki? Bir şeyler var, bizim bilmediğimiz bir şeyler var.

Bu eksik yönümüzü bulmak, bu kötü huyumuzdan sıyrılmak gerek. Bir sıyrılabilsek, gerisi kolay..

Ben düşünüyorum ki, bu işler, kötü işler kültürsüzlüğümüzün başı altından çıkmasın? Bakın bu olabilir gibime geliyor. Gerçek bir kültürün eksikliğinden çıkmasın! Ne dersiniz? Ben bu işten çok şüpheleniyorum. Batı, batı, dedikleri nedir biliyor musunuz? Bir tutam kültürle, biraz makine Bir de düşünce namusu.. Bu düşünce namusu dedikleri de epeyce önemli bir iş olsa gerek.

Bence, batı batı, dedikleri, düşünce namusuyla başlar, onunla biter.

Düşünce namusunun bitmediği, gelişmediği yerde, hiç bir iyilik bitmez, gelişemez. İşte görüyorsunuz. Bir türlü de gelişemiyor. İyilikler boy atamıyor. Bu, kötülükleri de şuna buna yüklüyoruz. Düşünce namusu olmıyan yerde, bir daha söylüyorum, hiç bir iyilik bitemez. Kimsenin günahı yok kötülüklerimizde. Ne onun, ne de bunun. Bir tek şeyin günahını çekiyoruz. Düşünce namusunun olmayışının günahını.

Düşünce namusu da nedir ki, nasıl olur? Gökten mi düşer? Yerden biter mi ki?

Ne yerden biter, ne de gökten düşer. İlk işareti insanlardadır.

Bir kültüre varmak, bir olgunluğa varmak, diye bir şey vardır.

Bir kültüre varmış, bir olgunluğa erişmiş kimseler, evlâd-ü eyâl için değil, karın için değil, şunun için, bunun için değil, kafalarının içindeki için yaşarlar. Yalnız onun emriyle hayatlarına yön verirler. Kafalarının içindekinden başkası için tırnaklarını bile kesip atmazlar.

Bizim Anadoluda bir söz vardır: Namus, bostan tarlasında bitmez, derler.

Düşünce namusu, kültürün tarlasında biter, Olgun insan, kültürlü insan, kendisi için yaşıyan insan değildir. Düşünceleri için, düşüncesinin namusu için yaşıyan insandır.

Ve düşünce adamları, çok inanmış adamlar dır. Düşüncenin değerini yalnız onlar bilirler, demiştim bir yazımda.

Sonradan şu aklıma geldi. Mevlâna var ya, şu koca Mevlâna, çok inanmış bir ulu kişiydi. Hepimiz biliyoruz. Sağlam bir düşüncenin adamıydı. Düşüncenin değerini çok iyi biliyordu. Düşünce uğruna verilemiyecek hiç bir şey olamıyacağını çok iyi biliyordu. Demiştim ki, yalnız düşüncenin değerini bilenlerdir ki, öteki düşüncelere saygı duyarlar. Mevlâna da öyleydi. İnanmış Mevlâna diyordu ki, kim olursanız olun, gavur olun, şu olun, bu olun, gelin bana, diyordu. Kapım hepinize, bütün insanlara, hepinize açıktır, diyordu. İşte bu çağrı, onun düşüncesine inanından geliyordu. Düşüncesinin namusundan geliyordu. Düşüncenin kadrini bilmekten geliyordu. Düşünemiyenlerdir ki, düşünceye düşmandırlar, bütün felâket de burada başlıyor.

İşin başı, sağlam bir kültür, sağlam bir kültürden düşünce namusuna varılır. Düşünce namusu olmıyan kişi, kültürlü değildir. Bir

(Devamı 15. sayfada)

ULUSAL DİRENİŞ

"Emperyalizm kanlı elini Ata'ya uzatmasın„

Masmavi boğaz sularını leş heyûlâsıyla kirleten Amerikan filosu, muhakkak ki işgal altındaki mütareke İstanbulunu hatırlatmaktadır.

Dostluk maskesiyle en kutsal yerlerimize kadar giren Amerikalıların, Taksim'deki Atatürk abidesine çelenk koymak bahanesiyle, Ata'ya kadar uzanarak propagandalarını yapmaları, elbetteki onların kirli amaçlarını bilen toplumcu aydınların tepkisiyle karşılaşacaktı ve karşılaşmıştır da:

6. Filo kumandanının koyduğu çelenk, toplum polisi tarafından korunmasına rağmen, gençlik kuruluşları mensupları tarafından yakılmıştır.

Toplum polisi, gençleri kovalamış; cop ve yumruk darbeleriyle, küfrederek götürmüştür. Böylece Amerikan aleyhtarı gösteriler de başlamış; gençler Anıta «Emperyalizm kanlı elini Ata'ya uzatmasın» yazılı bir çelenk koymuşlarsa da bu çelenk kaldırılmıştır. Gençlik kuruluşları toplum polisinin Amerika'yı koruduğu sonucuna giderken ve çeşitli bildiriler yayınlarken, götürülen dört genç de nezarette tutuluyor; dövülüyor ve Müdür yardımcılarından Yaşar Okçuoğlu'nun küfürlerine maruz kalıyorlardı.

Üniversiteli gençler bir miting yaparak Amerika'yı protesto etmek istemişler ve dağıttıkları bildirilerde şöyle demişlerdir:

Alçakça içimize sokulan Amerikan altıncı filosu ikide bir per vasızca bağımsızlık haklarımızla alay edercesine limanlarımıza gir mektedir.

Amerikanın bağımsızlığımızı gölgeleyici düşmanca davranışlarına tahammülümüz kalmamıştır.

Amerikanın bu tutumunu protesto için altıncı filo kumandanının Taksim anıtına bıraktığı çelenk, senin menfaatlerini herşeyin üstünde tutan gençlik tarafından yakılmıştır.

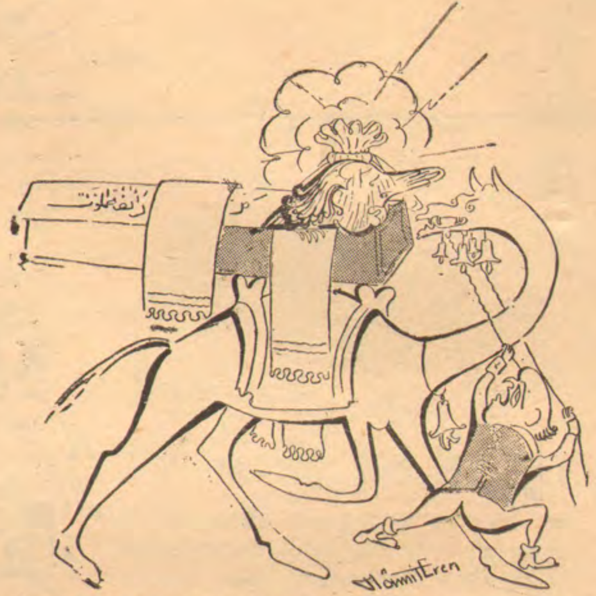
Kalkınma savaşı veren her ülkenin karşısına çıkan Amerikanın bu alçakça tutumuna direnmek ve onların birgün uşaklarıyla birlikte bu topraklardan atılacaklarını haykırmak için düzenlenen mitinge katılmak millî bir görevdir.»

İstanbul'da bulunan Amerikalı erlere karşı gençler tarafından başlatılan tepkiye halk ta katılmış; Beyoğlunda yer yer olaylar meydana gelmiştir. Gece, sarhoş Amerikalı askerler nara atıp dolaşırken İstanbul valisi Vefa Poyraz da, Emniyet Müdürü ve bütün şube müdürleriyle şehri dolaşıyordu. Poyraz'ın elindeki telsizle polis birliklerine «sokaklarda nara atıp başıboş dolaşanlara müdahele edilecektir.» şeklinde emirler verdiği sırada oluyordu bu ve Amerikalılar değil, İstanbullular karakola götürülüyordu.

İşçi - gençlik dayanışması ile yapılan miting, gerçek bir uyanışın ve gerçek bir ulusal direniş hareketinin başladığını gösteriyordu. Oysa, aynı gece, T. Millî Gençlik Teşkilâtı Başkanı Alp Kuran ve bazı öğrenci kuruluşları mensupları, bir tertip sonucu Emniyete götürülüp dövülmüşler ve küfürlere maruz kalmışlardır.

Üstelik, polise mukavemet ettikleri iddiasıyla adliyeye de verilmişler, fakat erdemli Türk yargıcı tarafından serbest bırakılmışlar, Alp Kuran ve üniversiteli gençler kendilerini döven toplum polisi hakkında davâ açmışlardır.

Böylece teröründe ulusal direnişin de başladığı kesinlikle anlaşılıyordu.

Sandıktan çıkan: «— Sağ'ken ben de aynı yollardan giderdim.»

Şipşak

Ayhan Yelkıner

NEREDESİN TURŞUCU HURŞİT !.

Gazetelerin çoğunda ilginç bir haber okuduk.

— «Devrim Diyanet sitesi cami yaptırma derneğinin kongresinde delegeler derneğin adını değiştirerek alkışlar arasında (Devrim) kelimesini atıverdiler.»

Gazetelerin haberleri şöyle devam ediyor:

— Hemde bu olay kapısında Büyük Atatürk'ün (Hayatta en hakiki mürşit ilimdir) cümlesi yazılı Dil Tarih Coğrafya Fakültesi konferans salonunda geçiyordu!.»

Bu sivri akıllılar, oldu olacak kapıdaki Ata'nın cümlesini de şöyle değiştirselerdi:

— «Hayatta en hakiki mürşit Turşucu Hurşittir!..

HALKIN GERÇEK TEMSİLCİSİ ve TERÖRE DOĞRU

Devrimci cephenin meclisteki sözcüsü ve halkın gerçek temsilcisi **Çetin Altan'ın** dokunulmazlığını kaldırmak için yapılan Anayasa dışı çalışmalara karşı devrimci güçlerin tepkileri sert olmuştur. Özellikle 8 Temmuz günü İstanbul da yapılan miting, işçi genç lik dayanışmasının güzel bir örneği idi ve çıkarcı çevrelerin yüreğine korku salacak nitelik ve nicelikteydi.

Gerçekten de, Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırmak için birkaç ay önce başla yan perde ardındaki çabalar, meclis komisyonundaki AP'lilerin gayretleri ile pekiştirilince, karşı sayfada kısaca değinilen **törere** doğru gidildiği açıkça görülmüştür.

Ama, devrimci cephenin tepkisi, başlayan terörün ulusal direnişi pekiştirmekte olduğunu gösteriyordu yalnız ve mutlu günlere gideceğimize inancımızı artırıyordu.

TEKZİP

Bir süredenberi gazetelerde oğlumun sandıktan çıktığına dair bazı haberler çıkmağa başladı. Bu konuda en yetkili kişi olarak oğlumun sandıktan çıkmamış olduğunu kesinlikle açıklarım.

Anası

SÜRGÜN AKŞAMLARINDA

— Torunlarıma —

Şadi Alkılıç

Yağmur yağıyor.. yağmur
Bu kederli Sivas akşamında..
Gönül penceremin camında,
Bu kederli Sivas akşamında

Bir dal gibiyim, yaprakları dökülmüş,
Bir dal gibiyim.. kopmuş ağacından;
Rüzgârların attığı bir dal,
Bu kederli Sivas akşamında

Bu küskün doğa ortasında
Ayrılıklarla dolu kalbim umutlu ve küskün
Cihanlarla dolu kalbim mutlu ve küskün
Bu kederli Sivas akşamında
Yağmur yağıyor gönül penceremin camında.

Öz vatanımda, bu üçüncü sürgün...
Ne inancımı söndürebildiler,
Ne de korkutabildiler bir gün.
İkinci sürgünde hasta bıraktım oğlumu,
Uzak bozkırlar, dağlar.. nehirler aldı beni
Bir hain gibi işte diyar diyar sürdüler
Böyle vatan seveni.. böyle insan seveni!..
Haydarpaşa'da ağlıya kaldı gencecik karım

Anam öldü, ben
ikinci sürgündeyken.
Bu sefer ardımdan el salladı torunlarım.

İşte, böyle, ölesiye sevdi bu vatanı dedeniz...
Şimdi akşamlar ağlıyor: umutlu ve sessiz
Akşamlar ağlıyor gönül penceremin camında,

Bu kederli Sivas akşamında...

30 Mart 1965 Sivas

Vur Abasıza

M. Samim Akay

SEVSİNLER PROFESÖRÜ

Bilmem nereli bir profesör, Tarih öncesi yaşamış bir hayvan türünün nasıl bes lendiğini tesbit için Asyada geziye çıkmış...

Bu profesör Asyada geziye çıkmışken, Türkiye'den başlıyarak bütün geri kalmış ülke halklarının nasıl yaşadıklarını meydana çıkarabiliyor mu? işte mesele burada...

Tabiî sonuç adamı çıldırtmazsa...

P A Y E

İlhan Selçuk Cumhuriyet Gazetesindeki «Tütün Oyunu» adlı bir yazısında Türkiye'de tütün üzerine oynanan oyunu üreticinin sırtından nasıl milyonlar vurulduğunu rakkam rakkam dile getiren nefis bir yazı yazmış... Yüz tütün ihracatçısının ortalama yıllık kâr oranı 231 milyon 408.640 lira iken 227 bin ekici aileye 611.068.440 lira düştüğünü belirterek sonucu ağır bir dille yeriyor...

İlhan Selçuk'un kullandığı o ağır kelimeler, o işi yapanların payesidir.

KAPALI YER KALMADI

Bir tütün tüccarı, yılda 2 milyon 314.86 lira kazanmasına karşılık tütünü meydana getiren üreticinin yıllık kârı 223 lira imiş.

Bazı milletvekilleri bu rakamlara dayanarak meclis tahkikatı açılmasını istemişler...

Bu tahkikat açrlır mı, açılmaz mı bilmeyiz...

Bildiğimiz ekicinin kapalı yeri kalmadığıdır.

KISASA KISAS

Amerika'da sarhoşluğun suç sayılmaması için bir kanun teklifi hazırlanmış...

Genel Kurul toplantılarının yapıldığı şu sıralarda Amerika'nın İsrail'i tuttuğu açık açık anlaşılıyor.

SEBEP AYNI

Din adamları Yahudilerin eline düşen Kudüsü kurtarmak için halkı «niyaz orucuna» davet edeceklermiş...

Bütün az gelişmiş ülkelerin başına gelenler oruç yüzünden değil mi?

türlü-çeşitli

Evet Türlü - Çeşitli

Ben türlüyü severim. Çeşidi de severim. Çeşitli türlü ile türlülü çeşide bayılır ve ancak Sülüman'ın bir konuşmasını duyarsam ayılırım. Çeşit çeşit türlüye ve türlü türlü çeşide gelince, ona bayıldım mı bir daha ayılmak bilmem. Fakat çeşitli türlü ile türlülü çeşidi biribirine karıştırmaktan da büyük ve türlü çeşitli zevkler duyarım.

Bunu böylece açıkladıktan sonra esasa gelelim: Bir süredir «türlü çeşitli» lâfı ortaya atıldı ve hemen bütün yazarlarımız (şayet yazar sayılırsam, ben hariç) bu lâfı türlü çeşitli şekillerde makaraya aldılar. Oysa, bunun hiç de makaraya alınacak yanı yok, çünkü bu «türlü çeşitli» durum bugün bütün yaşantımıza hâkimdir. Örneğin, saygıdeğer kompradorlarımız türlü çeşitli dalâvereler çevirir. Emperyalistler yurdumuzda türlü çeşitli oyunlar döndürerek istedikleri gibi at koştururlar. Amerika ile aramızda türlü çeşitli ve de ikili antlaşmalar (yazılı ve sözlü ve de engelli ve bütünlemeli) vardır. Bakanlarımız ve bakmayanlarımız ve bakıp da görmeyenlerimiz, her türlü çeşitli fırsatta türlü çeşitli iç ve dış seyahatler yaparlar (Bu konuda rekor çağlayan çocuğu Ihsan Sabri'dedir, Allah bağışlasın-) Yabancı ülkelere inceleme gezisine çıkıp da kaybolan uzman heyetlerimiz türlü çeşitlidir. Amerika'lıların yurdumuza soktukları kaçak eşya türlü çeşitlidir. Meclisimizdeki partiler türlü çeşitlı görünüyorsa da, bir tekinin dışında hepsi ayni şeydir. Ancak politikacılarımız türlü çeşitlidir. İçlerinde tabanca çekip yumruk atanından tutun da sevgilisine gazel düzenleyenine kadar her türlü çeşitli bulunur.

Gazetelerimizin türlü çeşitli olduğunu söylemek yersizdir. Bereket ki eli bayraklı Zürriyet gazetesi bütün bu türlü çeşitli gazeteleri kendi elinde toplayıp türlü çeşitli olmaktan kurtarma yoluna girmiştir.

Kısacası toplum olarak da, birey olarak da türlü çeşitliyiz biz. Toplum konusunda türlü çeşitli olduğumuzu ispatlayan bir yığın örneği yukarıda sıraladık. Birey olarak ise bir tek örnek vermemiz yeter sanırız! Örneğin bizim türlü çeşitli Sülümanlarımız vardır. Tabii başta Başbakan Sülüman bey gelir. Sonra Morison Sülüman'ımız vardır. Onu Hazreti Sülüman, üstü açık köyden Sülümanoğlu Sülüman, Berbat Sülüman, Tahtakaleli Sülüman, ve de Sülüman Bacanak izler!

Demek ki ne dedik, biz arkadaşlar? Türlü çeşitlerimiz çoktur dedik. Dedik mi, dedik. Öyle ise ne yapıcez? Va mı işin başka türlü çeşitli bir izah tarzı?

ANGIN

Toplumun içinden :

Ahtapotun Kolları

Oğuz KOYUTÜRK

Adamın karısı öldü. Kırksekiz saat dolaşarak temin ettiği kan şişeleri elinde, «Oralara Allah düşmanımı düşürmesin» diyor. «Paran olmassa bu böyle! Ellerini sürmezler bir şeye. Git getir derler. Bağırırlar, çağırırlar... Sonra hastayı taburcu ederler, köyüne gönderirler! Artık işin Allah'a kalmıştır. Kimse ilgilenmez seninle. Aramaz, sormaz! İşte bizimki de öyle oldu. Kan olmayınca ameliyat da olmuyor. Elimize bir pusula verip, haydi git getir dediler. Getiremeyince, al hastanı diye yol gösterirler. Getirince ameliyat ederiz. Ama hasta bekler mi? Gitti zavallı. Kanı bulana dek gitti.»

Sonra kırdı şişeleri. Okkalı bir küfür savurdu. «Bunlar dedi. Asker kanları. Yâni köylümün kanları. Kızılay bir banka kurmuş, bunları bedavaya alıyormuş! Açıkcası dileniyormuş. Askerimden dileniyormuş. O hep veren ,suya bulgur yiyen köylümden madalyalar takarak dileniyormuş! Sonra ayni köylüme satıyormuş. Yani iki taraflı kazık. İki taraflı talan! Bizim kanı böyle gitti işte. Dakkasında para bulamadık, kanı satın alamadık...» Kırılan şişeden akan kan caddeyi ala boyamıştı. Etrafına adamlar, çocuklar birikmişti. Bakıyorlardı. Sadece bomboş gözlerle ve merakla bakıyorlardı. Adam birden silkindi, sonra saçlarını, alnını ovuşturdu. Yürüdü yürüdü ve kaldırımın kenarına çöktü. Ağlıyordu. Gözleri kapalı ağlıyordu. Birden vücudu titremiye başladı. Gözleri açıldı. Papuçları kan içinde kalmıştı, aldırmıyordu. Kalabalığa, gülüşlere bile aldırmıyordu. Bağırarak, «Bunlar dedi. Belki de benim köylümün kanları. Mehmet'in kanları... Oysaki severdi Mehmet bizim kadını. Ona ana derdi. Suyunu taşırdı, çalısını çırpısını toplardı. Ama bizi böyle bırakmadılar ki. Araya girenler oldu. Ve her şey bitti işte. Fatma gitti. Mehmet'in kanı gitti. Ben gittim. Çocuklarım gitti. Ama gitmiyen bir şey vardı. Para... Bu kanların parası. Şimdi Hiltonlarda Mehmetlerin, Fatmaların bedeline balolar veriliyormuş...» Yeniden ayağa kalkmıştı. Salllanıyordu. Elini cebine attı, yırtık bir kâğıt parçası çıkardı. Kimseye aldırmıyordu. Bağırarak, «Bunları herkese okuyacağım dedi. Dövseler de, öldürseler de okuyacağım.» Ağlamaklı, titrek bir sesi vardı. «Ciddi bir AP. İl Balosu,» Gözünü kırpmadan, soluk almadan okuyordu.» AP. nin Hilton'daki balosunda beşyüzelli kişi, yedibin liralık içki içti. Yirmibeşbin liralık yemek yedi. Dışarda kar yağarken, misafirler sıcak salonlarda, Yirmibeş tane buzdan yapılmış kırat'ın süslediği tepsilerdeki dondurmalar ile serinledi. On buçuktan saat yarıma kadar çeşitli numaraları seyretti, son dakikada daha önceden angaje edilen «Oryantal» dansın iptal edilmesine memnun olmadı ama, saat ikiye kadar da oradan ayrılmadı. Hemen herkes bu balonun arzu ettikleri dozda «Ciddi» olduğunda hemfikirdi...»

Ama, adam okuduklarının sonunu getiremedi. Kalabalığın içinden belediye memurları ve polisler çıktı. İriyarı, izbandut gibi şeylerdi bunlar. Çullandılar üstüne adamın. Yaka paça götürdüler. Sonra her kafadan bir ses çıkmaya başladı. Kimisi, «Deli, aklını kaçırmış» diyordu... Kalabalık böyledir bizde. Çünkü görmediği, anlamadığı şeylerdir bunlar. O sadece bir kalabalıktır işte. Bugün onu götürdüler. Yarın başkalarını götürecekler. Hep götürecekler. Ayni kalabalık onlara da, «Deli yahut kaçığın biri» diyecek. Yerdeki kan izlerine bakacak ve Mehmetleri, Fatmaları masal gibi dinliyecek. Çünkü öyle şartlandırılmış, öyle yetiştirilmişler. Yıllardan beri bu böyle. Bir ahtapot gelmiş, üstlerine çökmüş. Bundan kurtuluş, baş kaldırış yok. O çok güçlü. Çok kuvvetli. İnsanların sadece bedenlerini değil, düşüncelerini de yemiş bitirmiş, kendilerine kul köle yapmış. Ama bir an geldi, yılların peşinden ahtapot'da bir sarsıntı, bir aksama oldu. Biraz yan yatmak, altındakini rahat ettirmek, soluk aldırmak istiyordu. Halk bunu bilmese de kendi çıkarı için istiyordu. Ama ahtapot başına buyruk değildi-

(Devamı 14. sayfada)

İşçi Örgütleri Arasındaki Çatışmanın Temel Nedenleri

III

Kemal SÜLKER

Yıllar geçtikçe işçi ihtiyaçları ve işçilerin ilgilenmesi gereken konular da artmıştır. Örnekler verelim:

İşçilere tasarruf bonusu yükletilmiştir. İşçiler Tasarruf Bonolarının kaldırılmasını istemektedir; Türk - İş de bu isteğin sözcüsü olmaktadır. Fakat hâlâ tasarruf bonoları kaldırılamamıştır.

İşçiler, geçim indirimi miktarını yükselten bir yasa çıkarılmasını istemişlerdir. Böyle bir yasa, istenen rakamın altında bile olsa kabul edilmemiştir. Fakat AP. iktidarı ve Türk - İş'in Yönetim Kurulu üyesi milletvekilleri ve milletvekili Türk - İş Başkanvekili, işçilerin yararına olan bu yasanın ertelenmesine oy vermişlerdir. Oysa Türk - İş, görünürde, işçi ücretlerinin vergilendirilmesinde, asgarî geçim indiriminin yüseltilmesinden yanaydı. Bu isteği gerçekleşebilmiş midir? Bu isteğine karşı oy kullanan sendikacılar hakkında disiplin yoluna baş vurulmuş mudur?

Hemen söyleyelim ki: Hayır!

275 sayılı kanunun değiştirilmesi için bir rapor hazırlatmıştır. Bu rapora uygun değişikliklerin Parlamentodan geçebileceğine inanmakta mıdır?

440 sayılı kanuna uygun bir tüzük çıkarılmış mıdır? Bütün iktisadî devlet teşekküllerinde, bu teşekküllerin yönetim kurullarında işçi üye bulundurulabilmiş midir?

657 sayılı yasa, Anayasada öngörülen personel reformunu gerçekleştirecek nitelikte çıkarılabilmiş midir

Çalışma Bakanlığı teşkilât kanunu Türk - İş'in isteklerine uygun duruma getirilebilmiş midir?

Sosyal Sigortalar Kanunu, Türk - İş'in görüşlerine uygun biçimde mi çıkarılmıştır:

Ne yazık ki bunlara da «hayır, hayır!» karşılığını vereceklerdir.

Hele, son derece önemli olan Kalkınma Plânı, acaba Türk - İş'in istediğini açıkladığı stratejiye uygun mudur ve işçiler plânın hazırlanmasında söz ve karar sahibi olabilmişler midir, Kalkınma plânı ile ilgili Plânlama Konseyi var mıdır, bu Konseyde işçi sendikalarının yetkilileri söz ve karar sahibi midirler? Hele, hele kalkınmanın yükü işçilerin omuzlarında mıdır, işverenlerin, varlıklıların ve toprak ağalarının omuzlarında mıdır?

Bütün bu soruların karşılığı da «işçilerin isteklerine uygun bir yönetim ve işleyiş olmamıştır» dan başka bir şey olamaz. O halde, Partiler Üstü Politikanın başarısı neredediı? Başarı, isteklerin elde edilmesine denir. Bu açık istekler gerçekleşemediğine göre başarı, açıklanmayan bir isteği mi ifade ediyordur? Yâni işçilerin politik bilinçten yoksun bırakılması ve bozuk düzenin sürdürülmesi için işçilerin oyalanması, ona hoş gelen lâfları söyleyip, temelde yine bozuk düzenin sürdürülmesine yardım eden bir aldatmanın pekiştirilmesi midir?

Partiler üstü politikanın başarısı 9 milletvekilinin seçtirilmemesi ise, hemen hatırlatalım ki, istenmeyenlerin tümü seçilmeseydi bile, eğemen sınıfların çıkarına çalışan partiler kadrolarında bu 9 kişiye rahmet okutacak nitelikte çok 9 kişi vardır. Kaldı ki, 9 lardan 3'ü Meclistedir. 6 sının seçilmemesi de Türk - İş'in kampanyasından çok, parti içi çekişmeler yüzündendir. Çünkü Türk - İş'in seçilmelerine razı olduğu bir çok milletvekili, son seçimlerde ya adaylığı, ya da milletvekilliği kaybetmiştir. Demek ki, seçtirmeme kampanyası bile başarı değildir. Aslında bu seçtirmeme kampanyası da ayrı bir güldürü konusudur ya!

Türk - İş, bugünkü tutumuyla o kadar işveren ağzı kullanmaktadır ki, bu her alanda kendini göstermiştir. Son bildirisinde bile yine şöyle bir deyim var:

«Siyasî partilerimizi memleket meselelerini politik istismar konusu yapmamaya, kısır çekişmeleri bir yana bırakmaya çağırırız.»

Unutulmak isteniyor ki, siyasî partiler, memleket meselelerinde belli bir prog rama, belli bir anlayışa göre hareket ederler ve her konuyu kendi proğram ve kararları açısından değerlendirirler. Bu bakımdan memleket meselelerini ayrı ayrı ele almaları bir «politik istismar» değildir Bu deyim, sermaye çevrelerinin halk zararına işlettikleri politikayı açığa vuranlara karşı kullandıkları bir yuvarlak tenkid deyimidir. Sonra Türk - İş bu görüşüyle de çelişi hâlindedir:

Türk - İş, 21 Haziran 1962 de Meclis te temsil edilen parti başkanlarına gönderdiği «sert ikaz» da şunları ileri sürüyordu:

«Bu milletin hepsi birbirinden âcil, hepsi de bir an evvel yapılması gereken bir yığın işleri varken, eski alışkanlıklarımızdan kurtulmayarak bugünkü tutum ve davranışlarınız milletimizi her gün, biraz daha sefalete ve rejimi hergün biraz daha çıkmaza götürdüğünün adeta farkında değilsiniz.»

Türk - İş İcra Heyetinin bu mektubuyla ilgili olarak politik hayatın görünüşü, Türk - İş Genel Kurulunca Bursada (27 Ocak 1964) şöyle çizilmişti:

«Siyasî hayatımızın bugünkü manzarası, hepimizin bildiği gibi iç açıcı değildir. Siyasî partilerimiz, yeni Anayasa düzeninin gerektirdiği, hamleci ve reformcu zihniyete intibak edememişlerdir. Bunda, Parlamentonun belli sosyal gurupların temsilcilerinden teşekkül etmesinin, işçilerimizin parlamentoda temsil edilmemesinin payı büyüktür.»

Gelin görün ki Türk - İş, parlamentonun 1962 yapısını tenkid eder ve 1962 parlamentosunda temsil edilen partileri yeni Anayasa düzenine uygun hamleci ve reformcu biçimde olmamakla suçlarken 1965 seçimlerinde, bu görüşüne uygun bir fırsatı hiçe saymıştır. İşçilerin parlamentoda temsili- Çünkü Türkiye İşçi Partisi milletvekili seçimlerine girmiştir. Ne acıdır ki. Türk - İş, bu görüşüne aykırı olarak seçimlerden önce TİP'in seçimlere girmesini önleyici çabalara kalkışmış, heryer de TİP'i suçlayıcı ithamlarda bulunmuş buna karşılık «belli sosyal gurupların temsilcilerinden teşekkül eden» eski parlamentodaki çoğunluk partilerinin yeniden aynı «sosyal gurupların çoğunluğunu» sağlayarak zafer kazanmalarına yardım etmiştir.

Türk - İş'in şu inancı, 1965 seçimlerinde ve bugünedek sürdürdüğü tutumuna göre havada kalmıştır:

«Memleketimizin ancak işçilerimizin nasırlı ellerinde yükseleceğine ve çağdaş uygarlık seviyesine ulaşacağına inanıyoruz.» (Bursa Kongresine sunulan rapor, S. 61) Ama Türk - İş, «nasırlı eller meclise!» diyen ve «Anayasanın eksiksiz, tastamam uygulanması» amacını programına alan Türkiye İşçi Partisinden yana olmamıştır.

Türk - İş, 3 Mart Bildirisinde şöyle demiştir:

«Siyasî partilerimiz toplumu bir an önce kalkındırmak amacı taşıdıklarını her zaman ve her yerde söylemekte, ilân etmektedirler. Bu sözleri söyleyenlerin, bu konuda samimî olup olmadıkları, Sosyal ve ekonomik tedbirlerin alınması sırasındaki davranışlarından belli olacaktır.»

Doğru! O halde, 1965 seçimlerinden sonra teşekkül eden parllamentonun 1967 malî yılı başına kadar geçen hayatında:

a) İşçileri doğrudan doğruya ilgilendiren,

b) İşçileri dolaylı olarak ilgilendiren,

(Devamı 15. sayfada)

AYDINLIĞIN içinden

ALPAY KABACALI

Basında Sansür Var mı?

Ülkemizde «aydın kırımı» yada «aydın kıyımı» olduğu kadar (1), «çağdaş bilim ve gerçekleri aksettiren toplumcu yayınların okunmaması ve yığınların bir soygun düzenine uygun biçimde bırakılması amacına erişmek için başvurulan fiilî saptırmalar (2)» da var. Bunlar kitap toplatmak (3), özel kitaplıklarda bazı kitapları bulundurmanın suç olduğunu empoze etmek (4) ve Basın Kanununun 31 inci maddesine göre (yabancı memleketlerde çıkan bazı eserlerin Türkiyeye sokulmasını veya dağıtılmasını men için) verilen yasakla kararlarıdır. Bu yazıda, 31 inci maddeye göre verilen yasaklama kararları ve özellikle Bakanlar Kurulunun 29.6.1953 tarihli, 4/1044 sayılı **sansür** kararı üzerinde durulacaktır.

Anayasanın 24 üncü maddesine dayanılarak (Türkiyede yayımlanan kitap ve broşürler, 22 nci maddenin 5 inci fıkrası hükümleri dışında, toplatılamaz) «toplatma» nın ancak «Türkiyede yayınlanan kitap ve broşürler için» kabul edildiği ileri sürülebilirse de, Anayasa Mahkemesi, Basın Kanununun 31 inci maddesini Anayasaya aykırı bulmamıştır (5). Demek ki burada, «Anayasanın lâfzı ile sistemi ve ruhu arasında bir ihtilâf ortaya çıkmaktadır.» Bu ihtilâfın giderilmesi «ya Anayasa metninden «Türkiyede yayınlanan» kısmının çıkarılması ile hükme genel kapsam verilmesi, yani Anayasanın tadili; veya, Anayasa Mahkemesi maalesef 31 inci madde'nin iptal talebini reddettiği için T.B.M.M. nin yapacağı geniş **Anayasa yorumu** ile, kanunlardaki bu tip toplatma hükümlerini, Anayasanın genel teminatı dairesinde değiştirmesi ve Anayasa mahkemesinin de ileride bu yorumu benimseyen karar vermesi ile mümkündür ve gereklidir (6).»

Gerçekten, Basın Kanununun 31 inci maddesine göre verilen kararların hiç bir mantıkî nedene, özellikle Anayasanın 22/III üncü maddesinde belirtilen ve önleyici zabıta tedbiri niteliğinde olan nedenlere dayanmadığı görülmektedir. CHP koalisyonunun bakanlar kurulu üyelerinden Bülent Ecevit, kabinesinin düşürülmesinden sonra, bu kararların nasıl alındığını Milliyet gazetesinde açıklamıştı. Millî Eğitim Bakanlığındaki bir takım sorumsuz sorumlular tarafından hazırlanıp Bakanlar kuruluna getirilen **«yasak yayınlar»** listesi, bu yayınlar bakanlar kurulunun hiç bir üyesi tarafından incelenmeden imzalanmaktadır. Öyle ki, pek gülünç yasaklama kararları dahi çıkabilmektedir. Nitekim, John Steinbeck'in Amerikan toplumunun bazı acı gerçeklerini yansıtan ve Amerika'da bile serbestçe satılan **«Bitmeyen Kavga»** adlı romanı, Türkiye'de yayınlandıktan sonra, bu çeşit bir Bakanlar kurulu kararıyla yasaklandığı ileri sürülerek toplatılmıştır. Sonradan tekrar serbest bırakılan «Bitmeyen Kavga» dolayısıyla, Babeuf davâsında olduğu gibi, gülünç duruma düşen (bu yasaklama kararını alanlar değil) Türkiye oldu.

Bakanlar kurulunun 29.6.1953 tarihli ve 4/1044 sayılı kararına gelince:

1. Bu karar ile, demir perde gerisi yayınlar hakkında **sansür** konulmuştur (hiç olmazsa, İstanbul Basın Savcılığının deyimi ile böyledir) ki; **sansür,** Anayasanın «Basın hürdür; sansür edilemez» hükmünü, **genel ilkesini** getiren 22 nci maddesine aykırıdır. Anayasanın 22/III üncü maddesindeki ve Basın Kanununun 31 inci maddesindeki **sınırlamalar,** istisna dahi sayılamaz; yukarıda belirtildiği gibi, ancak ve sadece **önleyici zabıta tedbiri niteliğindeki** sınırlamalardır.

2. **Bu karar Resmî Gazetede yayınlanmamıştır.** «Aleniyete inkılâbetmeyen» kararların muhataplarını bağlamayacağı tabiidir.

Neden yayınlanmamıştır? sorusunun cevabını herkes verebilir: Demokrat Parti iktidarı zamanında bu kararı alanlar, bütün dünyaya rezil olmamak, batı aydınlarını ve pek bağlı göründükleri Amerikayı dahi güldürmemek için, Resmî Gazetede yayınlattırmamışlardır. Çünkü bütün dünya, kapitalist ekonomi anlayışına göre «demir perde gerisinde» sayılmış sosyalist ülkelerde neler olduğunu merak ederken; yalnız Amerikan basını değil, azgelişmiş ülkeler bile «demirperde» basını haberlerini iktibas ederken bizim başımızı kuma gömmemiz, kendi kendimizi herşeyden habersiz bırakmamız ikinci bir demir perdeyi, asıl demir perdeyi çekmek değil midir? Bu ülkelerdeki rejim eğer kötüyse, bu kötü rejimi de mi tanıyıp bilmeyelim

3. **Bu karar, çıktığı 1953 yılından bugüne kimler hakkında uygulanmış, kimlere uygulanmamıştır? Bir baskı unsuru olmuş mudur?** sorusuna ise, mutlaka «baskı unsuru olmuştur» cevabı verilecektir. Çünkü, sayın basın savcılarımız bugün dahi bu karara dayanarak tahkikat açabilmektedirler. Tahkikatın sonucu ise önceden belli: «Basın Kanununun 31 inci maddesi şümulü içinde tahkikata geçilmiş ise de İstanbul Valiliğinden alınan 16.5.1967 tarihli Emniyet Müdürlüğü ifadeli 8336 sayı-

(Devamı 15. sayfada)

SAĞCI BASIN

Son günlerde sağcı basınımızın durumu da evlere şenlik doğrusu.

Bir gün bir başlık:

«Moskova radyosunun filâncayı övmesi infial yarattı.»

Hadi altına sütun sütun yazılar... Neden övmüş? Niçin övmüş? Nesini övmüş?

Derken bir başka gün, bir başka başlık:

«Milliyetçiler, Moskova Radyosu'nu protesto ettiler.»

Hadi yine altında izahat... Moskova radyosu ne demiş de, milliyetçiler neyi protesto etmiş...

Yani uzun lâfın kısası, elimiz değip açmıyoruz ama, sayelerinde Moskova radyosu'nu günü gününe takip ediyoruz.

KEMAL BİSALMAN

Yeni Gazete, 21.2.1967

ÖLENLERİN ANISI

Yazan : **FİDEL CASTRO**

Fidel Castro 26 Temmuz 1953 günü, Küba'nın en doğusundaki Oriente ilinin merkezi Santiago şehrinde Moncado Kışlası'na 150 kadar arkadaşile hücum etti ve bu hücum başarısızlıkla sonuçlandı. Cereyan eden çarpışmada fidelistlerden ancak iki kişi ölmüştü. Fakat Batista uşaklarının eline geçen 72 fidelist akla gelmiyecek işkencelerle öldürüldü; sonra da bunların çarpışma sırasında öldükleri ilân edildi.

Castro bu çarpışmada Batistacıla rın eline geçmedi ve birkaç arkadaşile birlikte Santiago yakınındaki Grau Piedra dağına kaçtı. Fakat açlık, susuzluk ve barınacak bir yer bulamamak yüzünden Castro ile arkadaşları Gran Piedra'da ancak bir hafta kadar

MAKAL'LA BİR SÖYLEŞİ

Konuşan : Kâni ŞENGÜL

Arkadaşımız Kâni Şengül Makal'la konuşuyor.

1962 yılında Orta Anadolu köylerinden birinde yedek subay öğretmenlik görevimi yapmak üzere yola çıkmıştım. Vardığım il'de torbadan kuraları çekip köyümü öğrenecektim... Garip bir raslantı bu. Kâğıt parçasında (H) köyü yazılıydı. Bu köye hiç gitmediğim halde tanıyordum. Değerli eğitimci, çilekeş yazar - öğretmen Mahmut Makal'ın «Bizim Köy» ünden... Köy bir başka idi, bizim için ...(H.) ya varıncaya dek doğru dürüst köy bilmediğimi söyleyebilirim. Köyün öğretmeni Mustafa (Kulakları çınlasın; yıllardırgörüşemedik; ne de çok özledik birbirimizi...) ile elma soyaraktan yürüdük okula...

«— Dön de bak dedi, dost... dön de bak!.»

Çıplak ayaklı, çıplak bacaklı, lime lime olmuş döküntü giysileri ile bir tümen olmuş ardımızda köy çocukları... Elma kabuklarını toplayıp toplayıp yunmadan, yıkanmadan yiyi yiyiveriyorlar, ilk yüreğimi cızlatan olay bu oldu, köyde bu olayın yarattığı yıkıntı ile göreve başlamak ne de büyük talihsizlikti...

Köye bilimin, uyanan kafaların girmesine karşı duran yöneticiler!... Yalan değil ha bu yazdımlarım... Bir yığın tanığım var. Bir yığın tanık, sefaletle pençeleşen... Yoksulluk fazilet değil .dostlar, yoksulluk rezalet çağımızda... Eğitimci, bilim yüklü eğitimci girecek köye... Çıktığı köye girecek... Onu sopayla, taşla kovalamak, kovalatmak devâ değil ulusal derdimiz...

Neyse, bunlar bitecek gibi değil, ama bir kez başladı artık; bitmese bile durmayacak da...

Tarihsel devinimi taşla durdurmak ne mümkün?

Eğitim denizinde olup da saygı değer eğitimcileri izlememek yanlış yol... Kalkıp «Bizim Köy»e de gittim.

Yerinde izledim «Bizim Köyü..» Makal'ı da oldukça kınayarak... Hiç olmazsa bir kaç sözcük daha katılabilirdi; direnebilirdi birazcık daha...

Yıllarca sonra Makal'la İstanbul'da karşılaşmak da varmış kaderde... Duydum ki Makal Sağırlar okuluna atanmış. İlginç geldi bana doğrusu... Öyle ya taşla, sopayla, dipçikle kovala; sür Anadolu'nun bir köyünden, öbür köyüne... Sonra da «mücazatı», mükâfat» diye, doğru İstanbul'a İstanbul'un Beşiktaş'ına... Yeni bir ceza sistemi gibi geldi, bu bana:

Halk önderini, halk liderini halktan koparmak örneğin... İstanbul Dükalığında halk liderini yozlaştırmak gibi örneğin... «Salim» halk çoccuklarından O'nu duymayan zavallıcık, talihsiz çocukların başına getirmek; O'nun duyulmasına set çekmek... Sağırlarla başbaşa bırakmak...

Oysa dostlar, halk lideri, Anadolu'da da halk lideridir. İstanbul Dükalığında da, hattâ hattâ Paris'te de... Uygarlığın ürkücü araçları halk lideri ile halk arasında uzunca bir köprü...

SORDUM MAKAL'a :

Soru : Eskiden beri, İmparatorluktan beri çirkin politikacının sevimsiz ve direngen yurtseverleri hep Anadoluya, onun da Doğu'suna sürülürlerdi... Bu anlamda Doğu Anadolu halk dilinde «sürgün yeri» olarak yerleşmiştir. Alışılmışın dışında sizi İstanbul'a, son günlerdeki açık deyişiyle İstanbul Dükalığı'na sürdüler... Bu beni şaşırtmadı; çünkü neden'i örtmek mümkün değil; ama biraz daha açıklanmaya gereksinil. Demem şu: İstanbul'da görevlendirilişinizi nasıl yorumluyorsunuz?

YANITLADI :

— İstanbulu öğrenmek için iy bir fırsattır. İstanbula atanışım. Sonra, görevin yeri önemli değil. Her yerde olduğu gibi bura-

(Sayfayı çeviriniz)

Yazan : **FİDEL CASTRO**

dayanabildiler. Gran Piedra'dan aşağı iner inmez de yakalandılar. Castro 15 yıl hapse mahkûm oldu ve Isla de Pinos'taki cezaevine sokuldu. Burası kürek mahkûmlarına mahsus bir yerdi. Castro 1955 kadar bu adada kaldı. Maddi bakımdan cezaevindeki yaşayışı çok çetindi. Fakat, buna rağmen okuma ve hattâ yazma bakımından çalışacak zaman buldu ve kendini yetiştirmeğe çalıştı. Fidel Castro Isla de Pinos cezaevinde, yalnız okumakla kalmıyor, aynı zamanda yazıyordu da...

Gerçekler Postası bu sayıdan itibaren Castro'nun cezaevindeki kısa notlarını vermeğe başlıyor. Bu yazı serisi Türkiye'de ilk defa olarak çıkmaktadır.

ÖLENLERİN ANISI

Ölmüş dostlarım konusunda, kendileri için yaşadığım fikri beni teselli ediyor ve başkalarının da benim için yaşamağa devam edeceklerini bildiğimden, ölüm düşüncesini umursamıyorum. Dünya etrafındaki yolculuğa başlayan Magellan, onu bitiren de Sebastian Elcano'dur. Bu ikisinden biri bu yolculuğu asla başaramamıştır.

İnsan, manevî hayatın sonsuz zenginliğini yağma edenlerin bu kadar çok oluşuna hayıflandığı zaman heyecan verici bir gerçeği ifade eder. Bu hayat insanı, daha eşiğine ayak bastığı anda mutlu kılar ve onu bütün insanca pisliklerden yavaş yavaş temizler. Bir de egoizmlerinden zor kurtulmuş, bu cennette yaşayamayacak kadar alçak ve cehalet cehenneminin içinde yaşayanlara karşı hor görme ve umursamamadan başka bir şeye sahip olmayan insanlar var! (Bereket ki bu cehalet cehenneminin, için de kaybolan ruhları artık kimsenin çıkaramadığı ateş çukuru ile hiçbir ortak yanı yoktur...)

Bir şeyi bildiğimiz zaman ne kadar zenginiz! Başkalarına yardım etmediğiniz zaman da ne kadar cimri! Bir körün tek başına bir sokağı geçişini anlayamaz ve insanların, hayatı en noksansız körlük içinde geçirmelerini pasif bir tarz da kabul ederiz! Dünya da bu kadar ezilmiş insan bulunması bundandır.

Bir Öykü Gibi :

BİR ANI

Galip M. ATAÇ

Bugüne değin, aldanışlarla çerçevelenen tutkularım başımdan eksik olmadı. Unuttuğum ve unutamadığım sevgililerim çok!... Ağıtlar, övgüler sıraladım arkalarından...

Örneğin, fıkara bir çocuk sevdim bir ara!. Irgatbaşı Tahir!. Yiğit bir savaşçı, diye, bilinirdi. Ereğli meydan muharebesinin gazilerindendi.

O sıra, Morison koyboylarının Türk emekçilerine kurduğu tuzakları onun dilinden öğrendim. Onun sevgisinden ötürü düşman oldum bizim ellik gâvurlarına. Ona inandığımdan bağrıma bastım dost bellediklerini...

Onun öykülerinden biri var ki, bir bakıma aklın alamıyacağı şeyler ama, Türkiye gerçekleriyle dolu.

Belki, bu satırları okuyunca umursamadan, dudak bükeceksiniz. Belki de, olayı küçümseyerek, daha inanılmazını anlatmaya kalkışacaksınız.

Sizi eylendirmek, sizi şaşırtmak için bir keloğlan açıkgözlüğünü yorumlamıyorum burada. Bir çoklarınızın okumuş olabileceği, 30 Ağustos 1962 günlü ÖNCÜ gazetesinde, basın toplantısı olarak, yayınlanmış bir yazıdan önemli parçalar sunacağım.

Konuyu niçin mi yeniledim?

Benzerlerini bildiğiniz ve uzaktan yakından içinde yaşadığınız bu olaylara karşı direnme gücünüzü ve sorunluluktan kurtulma çabanızı görmeyi gereksindim de.

1962 de, İsmet İnönü'nün başkanlığında bir hükûmet yönetir Türkiyeyi. Bülent Ecevit çalışma bakanı.

Ereğli Demir - Çelik Fabrikasına bir ek yapılacak. Bu bölümün yapısı, yerli şirketler bir yana itilerek, Amerikanın çok ünlü firması, Morison şirketine verilir. Bu şirketin Türkiye temsilcisi, Süleyman Demirel adlı, bir Türk mühendisidir.

O zamanki İnönü hükûmetinin ve Morison şirketinin Türk işçilerine karşı tutumunu, Yapı - İş Federasyonu Genel Başkanı Tahir Öztürk'ün, yukarda gününü bildirdiğimiz, basın toplantısından izleyelim:

«Sanki memleketimizde bu işleri yapacak müteahhit yokmuş gibi sömürgecisi oldukları milletlerin ilik kemiğini bitirip birşey kalmadıktan sonra fırsatlardan istifade ederek ülkemize gelen ve sözde yatırım yapacakmış gibi imtiyaz alan yabancı inşaat şirketleri musallat oldular. Yerli sömürücüler hiç olmazsa sömürmelerine rağmen işçinin içtiği suya işemez, işçi mümessili benim kara talihli kardeşim Ramazan'a sabahlardan akşama kadar Ağustos sıcağında kızgın varil üzerinde oturma cezası vermez, alın teri döke döke sıcak altında elektrik kaynağı yaparken, elini uzatarak tenasül uzvunu çıkarıp benim sabırlı ve bağrı yanık kardeşim Mustafa Sağlamsöz'ün eline işemez, iş yerinde ağır hasta olup da seni hastahaneye götürüyoruz diyerek bir arabaya alıp karşı yakada arabadan itip bırakıp gitmez. Benim kanım canım herşeyim olan mukaddes bayrağımı sarhoşluğa getirip de parça parça yırtıp atmaz, hiç olmazsa dört gün çalıştırıp 15 tonluk kamyonla sen çok ağır gidiyorsun diyerek işine son verip, «Benim çoluk çocuğum var, ne günahım var ki işten atıyorsunuz?» demesine sinirlenerek ayağının altına alıp çiğnemek ve gözlerinin üzerine yumruklar vurarak tel örgü dışşına attırıp, aynı zamanda dövüp hem de 15 günlük raporu olduğu halde paralı şahit tutarak benim hala iyileşemiyen kardeşim Dursun Ali'nin hapis yatmasını istemez, iş yerlerini tel örgü içine alıp da buralara kanun girmez, diyemez.

Bugüne kadar yemeyip yedirdiğimiz, giymeyip, giydirdiğimiz, aç gezip salonlarda çikolata pasta ile büyüttüğümüz, ineğimizi ökümüzü satarak okuttuğumuz, Avrupalarda tahsil yaptırdığımız, altlarına Cadillac arabalar satın aldığımız, köpeğinin mamasına döviz ödeyerek Avrupadan getirttiğimiz, şahane köşkler yaparak içinde rahat etmesini sağladığımız, sofralarına kuş sütüne kadar her şeyi düzerek

(Devamı 14. sayfada)

da da namusumla çalışabileceğim inancındayım.

Soru : Çirkin politikacının ikinci bir işaretine dek burada, İstanbul Dükalı'ğında bulunacaksınız. Burada görevlendirilmiş olmanızda «büyüklerin (!)» bir amacı olduğu gerçek... Uzun devre burada bırakılmanız çirkin politikacının amacını gerçekleştirebilir mi?

— İstanbul'da ne kadar kalacağım belli değil. Bir başka yerde hizmete devâm etmek de her zaman olduğu gibi normaldir.

Soru : Yurdun bir çok yörelerinde bir türlü kopamadığınız görevinizi başarı ile yürüttüğünüze politikacı değil, ama halk gerçekten inanıyor... Halkın sizi ilgiyle izlemesi bunun kanıtı. Acaba Sağırlar ve Dilsizler Okulu'na yararlı olmanız inancında mı, sizi buraya atayan «zihniyet »

— İstanbula atanmam, ayakta durmam yönünden iyi oldu. Adanada Jandarma Subaylarına takip ettirilmem falan hayatım bakımından iyi değldii...

Soru : «Eğitim üstüne düşünceniz ne » diye sormıyacağım... Bu oldukça belirgin artık. Şunu sormak istiyorum: Bana göre 27 Mayıs devrimi ile Köy Enstitüleri denemesi iki yarıda kalmış ya da bırakılmış eylem... Bu iki eylemin karşılaştırılıp tartışılması oldukça uzunca... Ancak, görevsel bakımdan bu iki eylem arasında bir ilişki kurabilir misiniz?

— Köy Enstitülerini yarıda bırakan zihniyettir. 27 Mayısı yarıda bırakan zihniyet. İleri bir zihniyetin yapacağı, Köy Enstitülerini devâm ettirmek olmalıydı. Köy Enstitüleri devam etseydi, 1960 ortamı 27 Mayısı daha yararlı kılacak şekilde olurdu...

Soru : Yurt ve insanlarımız şaşırtıcı bir devinimle uyanıyor. Yöneticilerce tarihsel akıma aykırı düşen çirkin tasarruflara girişilmesi bundandır.. Bunlar da bir oluşumun doğal ayayrıntıları mı? Us'uma takılan soru şu: Seyirdeki gemiyi, kayık durdura bilir mi?

— Uyanış durdurulamaz, ancak geciktirilebilir. Bizde yapılan da odur...

Soru : Yıllardır tüm iktidarlar hep sizinle uğraştı... Klâsik deyimdir; değiştirmeden - bu sözcüğü sevmiyorum! - tekrarlayalım: Teşbihte hata olmaz; iktidarlar asfalt ortasına konulmuş bir taş gözü ile baktılar size... Bu taş kaldırılıp atılırsa yürümek kolay laşacaktı!.. Sizinle uğraşmalarındaki gerçek neden bu... Hiç acaba «sevaba» girmeyi düşünmediniz mi? Yani «taş» ı kaldırıp kenara itmek iktidarların iktidarlarında olmadığına göre, siz bu «taş» ı havaya kaldırıp «kenar» a fırlatmayı ddüşünmediniz mi

— İşte İstanbul'a geldik?...

Sanatta GERÇEKLER

Nâzım'ın Sanat Anlayışı

Âsım SARP

Nâzım Hikmet sanat hakkındaki görüşlerini bir çok yazılarında, şiirlerinde, mektuplarında ve anketlere verdiği karşılıklarda açıkladı. Nâzıma göre sanatta başarı, yüzde yüz başarı yaşanılan hayatı yazıda yansıtmaya bağlıdır. Realiteden kaçıp hastalıklı bir alana düşmemek, konuları çevreden almak aklıbaşında şairler için zorunludur (1). Şiirle düz yazıyı, hikâyeyi, romanı ve tiyatro eserlerini birbirinden ayıran şey birisinin vezinli ve kafiyeli olması değil, şekilden çok içi, havası, derinliği, ölçü farkı, fikir ve duygu alanında gördükleri iştir. Aynı olayı şiir, hikâye, roman, tiyatro ve senaryo başka başka ölçülerde, hava ve derinliklerde verirler.

Yeni şiir şehrin şiiridir. Bunun için de yeni şiirin yapısı ve tekniği daha terkipli olmuştur. Köylü ve çoban ekonomisinin biteviyeliği yerine yeni şiir şehrin büyük gösterişli senfonisini getirmiştir (2). Osmanlı imparatorluğunun çeşitli sınıf ve tabakalarına ait olan edebiyat türleriyle Türkiye Cumhuriyetinin muhtelif sınıf ve tabakalarına ait olan edebiyat arasında elbette ayırım olacaktı. Önce yeni şiir türünde dikkat edilmesi gereken şey yalnız satırların iç armonisi değil, fakat aynı zamanda satırların arasındaki armoniye ve uyuma erişmektir. Bundan başka kafiyelerin yerini bulmak sorunu çok önemlidir. Kafiye, kafiye için değil, belli bir maksat için yapılır. Benzetme ve imajlarda soyut anlamlara somut benzetme, somut mefhumlara ise soyut benzetme bulmak inceliğine dikkat etmek gerekir (3).

Nâzıma göre «hakikî sanat, hayatı aksettiren sanattır. Onda hayatın bütün ihtilâflarına, mücadelelerine, ilhamlarına, zaferlerine, mağlubiyetlerine, aşkına, insan karakterinin bütün tecellilerine tesadüf edilir. Hakiki sanat, hayat hakkında yanlış fikirler vermeyen sanattır.» (4)

Yeni şair hakkında Nâzımın inancı şuydu:

«Yeni şair, şiir dili, düz yazı dili, konuşma dili diye ayrı ayrı diller tanımıyor... O bir tek dille yazıyor: Uydurma, sahte, yapmacık olmayan, yani son derece sâde dille. Bu dilin içinde hayatın bütün unsurları vardır... Şair, şiir yazarken başka kişilikte, konuşurken, yayınevi sahibiyle kavga ederken, yemek yerken başka kişilikte değildir. Şair, bulutlarda uçtuğunu sanan dejenere değil, hayatın içinde, hayatı teşkilâtlandıran bir vatandaştır.» (5)

Şairi böyle tanımlayınca şiirin özünü de yepyeni biçimde anlatır:

«Yeni şiir mütemadiyen ilerleyen, sükûnu reddeden, hareketi şiar edinen, hareketin, tezatların birliğinden vücude geldiğini bilen bir görüş zaviyesine sahiptir. Bundan dolayı onun bugünkü dostları yarın düşmanları olabilir ve bir çokları da böyle olacaktır.»

Bugünkü dostların bir kısmının yarın düşman olabileceğini kabul eden Nâzım, o gibilere şöyle der:

«Biz, bizimle iki üç adım attıktan sonra yorulan, yerlerinde sayan ve bu suretle kendi zıdlarına inkilâbedenlere «uğurlar olsun» deriz.» (6).

Nâzımın sanat anlayışına göre fikirle, sanat dünyası ile, toplumun sosyal değişiklikleri, hareketleri arasında sımsıkı bir ilişki vardır. Daha doğrusu toplumun maddi temelleri, onun sanat, felsefe gibi üst yapı kurumlarını belirler. Buna karşılık bu üst yapı kurumlarının da temel üzerinde teşkilâtlandıran etkileri vardır (7). Yeni şiir şehrin büyük endüstri döneminin şiiridir. Bu alanda dâhi sanatkâr olabilmek için de bazı şartlar vardır. Bu şartları Nâzım şöyle anlatır:

Kendi ulusunun içinde bulunduğu sosyal gelişme aşamasını uluslararası bir önem kazanacak derecede dile getirmek, ya da bu aşama son anlarını yaşamakta ise, gelecek gelişme aşamasının anahatlarını hiç olmazsa bir seziş hâlinde düsturlaştırmak. Bu ikinci biçimde de uluslararası bir dereceye yükselebilmek. Zira her ulus ana gelişmesinde aynı sosyal aşamaları geçtiği için bir ulusun sanatçısı; olanı, ya da geleceği dile getirirken uluslararası bir mahiyet elde edebilir. Ancak böyle bir uluslararasılık onu dünya dâhileri arasına sokabilir.

Yarattığı tipler, çizdiği karakterler, dile getirdiği duygular ve fikirler ana çizgilerde uluslararası olabilir. Dâhi bir millî şair olabilmek de bir zaman için olsun, bütün ulusun ilgilendiği bir mücadeleyi gösteren, dile getirebilen şairdir. Kendi ulusunun dilinde bir dönüm noktası olmayan, o ulusun büyük mücadelelerinin sesini duyuramayan şair «millî» olamaz.

Nâzımın edebiyatı işçi sınıfının edebiyatı idi: kapitalist rejimin kendi şartları içinde için için teşekkül eden yeni Topluma uygun, yeni toplumu aydınlatan, anlatan, belirleyen bir edebiyattır. Cumhuriyet yeni bir adam çıkarmıştır: Bu adam ister fabrika, ister toprak işçisi olsun, bu adam eskiden kalanların yerine plânı ile, gerçekleriyle yeni bir toplum yaratacaktır. Kalkınan bir Türkiyenin endüstri işçisi, tarım reformcusu yeni toplumun kurucusu olacaktır. Şehirler büyüyecek, yeni şehirler kurulacak ve yeni toplum mücadeleci, çalışkan, hareketli insanlarıyla yükselecektir. İşte şehir; edebiyatını ve hareketini emekçi halk tabakalarının duygularını, eğilimlerini dile getirmiştir. Nâzımın şiirleri sosyaldir. Toplumun maddî yapısına denk bir şekildedir. Tarımda karasapanın yerine traktör ne iş görürse Nâzımın şiirinde de vezin, aruz ve hece yerine serbest nazım şekline girmiştir. Nâzım Hikmet teknik ve kültürle yoğurulmuş bir sanatın temsilcisi olmuştur.

Nâzımdan öncesine kadar «şiirin başladığı yerde şuur susardı.» Halbuki Nâzım şiirin bir bilinç işi olduğunu isbat etti. Şairin hayalden ve rüyadan dem vuran «tab'ı şâiranesi» gereği mısralar sıralayan bir yarı deli olduğu anlayışını yıktı; şiirle müsbet bilimlerin kolkola yürümesi zorunluğunu belirtti. Nâzıma göre şair; içinde bulunduğu sosyal sınıfın her türlü ıztırabını, neşesini, ekonomik ve sosyal durumunu tesbit edecek ve heyecanları etkileyecek, düşünceyi geliştirecektir. Şair, kendi mutluluğu, kendi tasalarıyla uğraşmayacak, kitlenin nabzı şairin mısralarında atacaktır. Çünkü birey «milyonların milyonda biri, bir sıra neferi» dir. Bu bakımdan bütün hâlinde «aşağı tabaka denilen toplumun itici gücünü - türlü bakımlardan - dile getirmek gereklidir.» Zaten Nâzım'a göre; bir şairin başarı sağlayabilmesi, içinde bulunduğu maddî hayatı yazılarında sanatkârca yansıtma derecesine bağlıdır. Gerçekten kaçan, hastalıklı bir alanda bocalayan, konularını kendi çevresi dışından alanlar, her ne marifet gösterirlerse göstersinler, saman alevi gibi çabuk sönmeğe ve iz bırakmadan göçmeğe mahkûmdurlar. Çünkü gerçek sanat, hayatı iyiye doğru götüreccek biçimde yansıtan ve kitleleri bu doğrultuda etkileyebilen sanattır.

Bu sanatın içinde herşey vardır:

Sosyal çevrenin karakteristiği, sınıf anlaşmazlıkları, zorunlu demokratik mücadeleler, zaferler, yenilgiler, psikolojik gösterilerin her türlüsüyle insan...... Bütün bunlar öylesine yazılmalı ve anlatılmalıdır ki, maddî ve ruhî gerçekler hak-

(Sayfayı çeviriniz)

NACAK

Kayalar sert
sular yumuşaktı
sapsarı buğday tarlaları
başak başaktı
Ve bir kırlangıç sürüsü gibi
gökte kanatlı
karada ayaklı
suda kürekli
kâh yüreksiz... kâh yürekli
adı yaşamaktı...
Ve bir bakıma engin
bir bakıma uçsuz - bucaksız
evsiz - ocaksız
Ve bir bakıma ağır - aksak
kolsuz - bacaksız
ve gene bir bakıma türkülü, sazlı - sözlü
içli - özlü
kör gözlü
kesersiz - nacaksız...
bir doğuşa başlamaktı...
Büyük doğuşa, yürekli doğuşa, güçlü doğuşa
doğum sancıları çeken
bir ana gibi
kıvranacak, kıvranacaktı...
Ve hep birden, bir arada ,bir ağızdan
tüm yöreye dağılmış damarlar gibi
seller gibi, yağmurlar, sular gibi
ırmak, ırmaktı...
Toplulukta, topluluk için, toplum adına
ve hep birlikte ardı ardına
ne hoca'na, ne kadı'na
amaç
içi kurtlu cevizleri kırmaktı ...
Ancak,
yolunacak
solunacak solunacaktı!...
ve ana nur topu gibi bir yavru
doğuracak, doğuracaktı...

Çırak EMMİ

SELÂM

Çorak toprakların ortasında gördüm onu
Bir elleri vardı, bir ayakları
Bir bununla katılmıştı ekmek kavgasına
Doğanın karşısında yalnız
Büyük oyunların karşısında yapyalnızdı.

Hal - hatır sordum ilk kez
Dedi: (sorma niceliğim
Şu ellerim, ayaklarım
Üstüm başım, giysilerim
Halımizden kelâm etti)

Dedim orda uzaklarda
Büyük büyük kentlerde
İnsanlar var...
Güneş yakmaz, soğuk vurmaz onları
Ayakları taşa değmemiş bir gün
Bu toprağın dikenleri senin eline batar
Ürünü onları doyurur en çok
Bu nasır nasır eller kendini besleyemez
Onları zengin eder, - düşün bir kez -

Dedim yok mu onlara diyecek bir çift sözün
Ellerine baktı ayaklarına baktı
Giysilerine baktı uzun uzun
Yutkundu... bir şeyler dizildi boğazına belli
Büyük acılar içinde ezik
Hepinize selâm etti.

Şanlı Aslangül

İNSANCA YAŞAMAK VE ÖLMEK

yaşamak
ama yürekli
ama yüce
yol uzun
ey direnç gücüm
dayan
anam
bacım
kardaşlarım
bilin ki
sonuna dek
kimseye
eyvallah
demeden
ilerliyeceğim
ne güzel
bir
ıssız yolda
insan kardeşlerime
taze
ayak izleri
bırakmak
ne güzel
insan olmak
insan
sen
erkek yüreğim
özgür şarkılar söyle
dağbaşlarında
yalınayak
yürü
ama erdemli
ama yüce
gün gelip
ak giysilerle
kara
toprağa
düşünce
daha bir
yükselmelisin
sen
insan yüreğim
insanca yaşadın
insanca ölmelisin.

Siyami ÖZEL

kında okuyucu yanlış yönlere sürüklenmesin...

İşte Nâzım'ın sanat anlayışının kısa bir anlatımı...

---

1) Resimli Ay, Nisan 1929 - 2) R. A. Ekim 1929 - 3) R. A. Kasım 1929 - 4) R. A. Ocak 1930 - 5) R. A. Haziran 1930 - 6) R. A. Haziran 1930 - 7) Bir mektubu ve daha sonraki görüşleri de muhtelif anket cevapları ve eleştirilerinde yer almıştır (A. S.)

GÖZLERİMDE DOĞU VE DÜŞLERİMDE BATI

— Gözlerimde doğu —

Yoksullar dolaşır doğu sokaklarında
Yokluklar göz bebeklerinde büyür
Usanmış gibi yaşantılardan
Gizlice ölüme bir gölge yürür

Bir çeşit mutluluk onlarca ölüm
Gece yarısı iplerle çekilen
Tohumdur ellerine gizledikleri
Tohumdur gözlerine ekilen

Gözlerinde yaşamak bir anlık zaman
Bir anlık zaman tanrısallaşmak
En gücü doğuda sevgili tutup
Gerçekle kolkola başbaşa kalmak

Toprağa bulaşmış kirli yüzleri
En verimli çağında çoğunun
Yazgılarında tükenmişlik var
Yazgıları yitik DOĞU'nun

Güneş parlamakta bir gün doğumu
Toprakla uğraşta tümden kadınlar
DOĞU'lu gençlerse ülküsü yitik
Kahve köşelerini adımlar.

Celâl ÜLGEN

Mayakovski Üzerine

Yazan : TROTSKY

Çeviren : Yusuf AHISKALI

Mayakovsk'nin - Blok'un dediği gibi - büyük bir meziyeti vardır. Kendi yarattığı kanunlara göre kelimeler üzerinde cüretkâr bir usta gibi çalışıyor. Deyim, söyleyiş ve imajlarından bir çoğu, sonsuz olmasa bile uzun zaman için, edebiyata girmişlerdir, imajı, ölçüsü ve kafiyesi kendine özgüdür. Mayakovski'nin sanat anlayışı daima büyük çapta, kimi zaman da mu azzamdır. Konusu savaş, devrim, cennet, cehennemdir. Mayakovski mistisizme, riyanın bütün şekillerine, masum insanı sömürmesine karşıdır. Sempatisi savaşan proleterya içindir. Sanat onun için bir din değildir. Aksine, sanatı devrimin emrine vermektedir. Bütün diğer Rus şairlerinden daha çok kendini devrime vermiş Mayakovski, devrimi normal olarak kabul lenir. Bu, onun ön gelişmelerinin mantıkî bir sonucudur. Bir çok yollar, aydınları devrime itmişlerdir. Mayakovski'nin tuttuğu yolu belirtmek bu bakımdan önemlidir. Mayakovski devrime en kısa yoldan, âsi gençlik yolundan gitmiştir. Onun için devrim, gerçek ve derin bir denemedir. Zira şimşeklerini, nefret ettiklerine, kabullenmediklerine yöneltir. Gücü de buradadır işte Mayakovski'nin. Devrimci bireyciliği şevkle proleter devrimiyle birleştirmiştir. Fakat bu, doğrudan doğruya proleter devrimi demek değildir. Kendi, doğayı ve tüm evreni görüş biçimi, şuur altındaki köklerdedir; emekçi değil, bohem bir oluştur. «Ölü gözü fener sokağın dibini karıştırıyor.» İşte dokunaklı imajı. Bu, Mayakovski'yi çok iyi kişileştirir. İmajlarının bir çoğunun müraice kışkırtıcı tonu, özellikle yaratıcılığının ilk devrelerinde pek belli bir surette, meyhane ve dumanlı kahve edebiyatı etkilerini taşır.

Devrim fikrinin canlılığı, sert yaşantısı Mayakovski'nin kahraman halk ruhundan, toplumsal gelişme atılımından daha öndedir. Eski Yunanlı, kişiliğini nasıl safca doğanın güçlerine çevirerek anthropomorphist oluyorsa, bizim şair de (şekil değiştiren) anthropomorphisttir. Devrim meydanlarını sokaklarını ve kırlarını kendisiyle doldurmak kadar «Ben» liğinin evrenselliği bireyciliğinin kısıtlı karakterini bazı ölçülerde yok etmekte ve onu kollektivizme yaklaştırmaktadır. Fakat yalnız bazı ölçülerde... Mayakovski'nin bütün yazdıkları kendi bohem kişilik gururuyla dolmuştur. İyi anlaşılsın ki ondan insanlık istemeyeceğiz, fakat daha çok gerekli olan görüş açısı ve ölçü...

Bazan haddinden fazla yavanlığı çok uzuyor. Fakat bu uzayış gerçek bir güçle beslenmemektedir. Şairi haddinden fazla gözde büyüten bu olaylar ve elemanlar objektif değildirler. Savaşan devrim hiç değil. Fakat kelimeler, alanlarda savaşan ve kimi zaman da harikalar yaratan, fakat kimi zaman boş halterleri kaldıran atlet Mayakovski'dir. Mayakovski yetiştiği bohem hayatından kurtuldu, çok yüksek yerlere ulaştı. Fakat izlediği yol bireycidir.

Şair çevresine karşı, hayatının, özellikle sevgilisinin tutuklandığı moral ve maddî bağlara karşı başkaldırmıştır. Onu sevgilisiyle yaşamaktan alakoyan tiranlara karşı, hiddet ve bunalımla o sınıfı allak bullak edecek, devrimin ön duyularıyla çağrıda bulunacaktı. Devrim Mayakovski'yi artık idare edemiyordu. Hasılı, «Pantolondaki Yel» gerçekleşmeyen bir aşkın şiiri, Mayakovski'nin en cüretkâr, en çok vaad veren bir eseridir. Böyle orijinal biçimde ve çok güçlü bir eserin 22-23 yaşlarındaki bir genç tarafından yazılmasına inanmak zordur.

«Savaş ve Barış», «Benfes Esrarı», «150.000.000» gibi eserleri daha zayıftırlar. Çünkü Mayakovski bu eserlerinde bireyci havasından sıyrılmış; devrime yanaşmak istemiştir. Şairin bu yordamlarını selcmlamak gerekir. Köklü bir yaratıcı yola doğru şuurlu bir çaba, çok çetin bir şeydir. Bu son senelere doğru Mayakovski'nin tekniği çok düzeldi ve aynı zamanda da yavanlaştı. «Pantolondaki Yel» de tanıdığımız, içinden gelen hıçkırıkları ve yaşantısı şimdi yoktur. Bir kısmı «Mayakovski kendini tekrarlıyor», bir kısmı da «Mayakovski kendi kendini bitiriyor», bir kısmı ise «Mayakovski öldü» diye kötü düşünüyor. Acaba böyle midir? Kötü kehanette bulunmakta acele etmeyelim.

Mayakovski artık çocuk değildir, fakat gençtir. Bununla beraber, tuttuğu yolun zorlukları üzerinde gözlerimizi kapamayalım, «Pantolondaki Yel» de bir gün kaynak gibi akan bu gerçek yaratıcılığı tekrar doğmayacaktır. Fakat üzülmemek gerekir. Gençlik daha geniş anlayışına, yaşayan kollektif ve bireyci kuvvet mekanizmasına, fikirlere, davranışlara ve hırslara daha derinden nüfuzdur. Bu kendine güven sosyal gevşemeye, kendine saygı noksanlığına, meyhane edebiyatına, bir çok yüksekten atmalara asla müsaade etmez. Eğer şair krizini - bu kuşku götürmez - gidermek özel ve geneli aynı zamanda kapsayan görmüş geçirmiş bir olgunlukta bulunursa, edebiyat tarihçisi «Bouffes Esrarı» ve «150.000.000» un yaratıcı yüksekliğe ileten yol üzerinde geçici zayıflıklar olduklarını söyleyecektir. Mayakovski'nin gelecek tarihçiye bu yargıyı verdirmeyeceğini umut ederiz.

L. TROTSKY
Edebiyat ve Devrim, 1923

Mayakovski'nin bir şiirinin çevirisini de ayrıca yayınlayacağız. — Gerçekler Postası.

NEDEN?

Neden yasaklanmıştı gerçek?
Yıllar yılı
Aldatılmış halktan
Neden öldürülmüştü,
Gerçeği anlayıp söyliyen
Aydınlar ve düşünürler,
Açıklıyayım bu sırrı
Eğer bilinmiyorsa sebebi
İyi satmak için
Kanımızı canımızı diye
Nutuk attıkları vatanı.

Mehmet ALTAN

AÇIZ

Hey efendi koca ağa
Beriye gel gitme sağa
Sen kaşık çalarken yağa
Biz hem açız hem de fakir

Bizim ağa bize inmez
Jet ister, taksiye binmez
Oğlu Fakülte beğenmez
Biz hem açız hem de fakir.

TEMELİ ne oldu sana
Ağa kıydı senin cana
Hükûmet ağadan yana
Biz hem açız hem de fakir.

Sarızlı AŞIK TEMELI

Su'dan Rubailer

ÖZEL - GÜZEL SEKTÖR ÜSTÜNE

Paçavralar giyerken teni billur ipeği
Francala atarken bulamazsın kepeği
Her insanın zelili kıymetinin delili
Senden rahat, müsterih beyin kedi köpeği

Ferhat gibi dağ deldik gece ettik gündüzü
Dağ bayırda konuklar ağanındır yer düzü
Bahtı kara, kül yüzü, sivri sinek gürbüzü
Fark etmeyiz aynı dert kış bahar yaz güzü.

GAZİLER - MAZİLER ÜSTÜNE

Azı çoka değişmiş öyle mutlu ulusuz
Gazi şehit olmuşuz yetim yoksul, uykusuz
Utanmışız demekten kaldık bugün aç susuz
Kim söylemiş dünyada dertlerini korkusuz.

Şanı şöhret dehşettir. Korkaklarca anılmaz
Tarih yanlış kaydetse hükmü zaman yanılmaz
Toplum hükmü gerçektir yalan lâfa kanılmaz
Beş parmakla güneşin karardığı sanılmaz.

Hâmit EREN

SENDİKACI GAZETECİLER ANILIYOR

Basın - İş Sendikası İstanbul Şubesi, genç yaşında ölen Mesut Özdemir'i, düzenlediği bir törenle anmıştır. Bu törende konuşan Ayhan Yetkiner:

«Mesut Özdemir kısa süren hayatını tüm basın emekçilerinin hizmetine adamış ve bu uğurda kendini tüketmiştir» demiş; diğer arkadaşları da Özdemir'e ait anılarını anlatmışlardır.

Sendika yönetim kurulu, diğer sendikacı gazetecileri de anmaya ve ölüm yıldönümlerinde törenler tertiplemeye karar vermiştir.

SAYIN OKURLARIMIZ :

GERÇEKLER POSTASI'nın 1., 2., 3. ve 4. sayılları tükenmiştir. Bu sayıların istenmemesini; isteklerini karşılayamadığımız dostlarımızın gücenmemelerini rica ederiz.

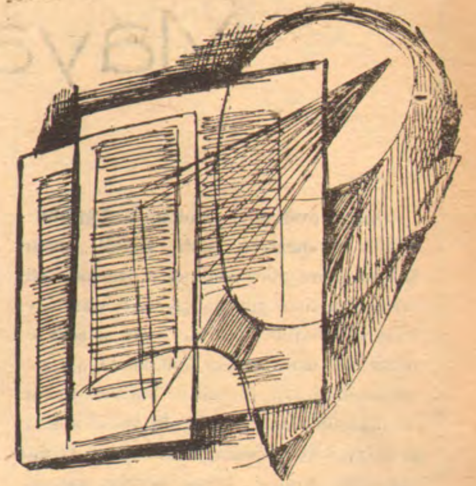
Gazetemizin yıllık abone bedeli: 12 liradır.

Toplumun içinden

(6. sayfadan devam)

ki... Onun kendi bağrında canavar gibi kolları vardı. Yan yatmak, çamura batmak olmazdı. «İsteriz de isteriz diyorlardı. Kan isteriz, Mehmetleri, Fatmaları isteriz. Her şey isteriz.» Sonra arkasından bir sürü nutuk! Vatan, millet, Sakarya... Sakarya Sakarya, Lâk lâk lâk. Şak şak şak... Zahir güvendikleri yerler vardı. Kollarını, o iğrenç kollarını çıkardılar. Ve Ahmet'in karısını toprağa verdiği gün, Türk politika âleminin yıllarca önde gelen kişileri, tarihsel görevlerini ihtiraslarına kurban ederek, sanki, «BOL KEPÇE AŞ EVİ» gibi partilerini... «Güven Partisi» ni gün yüzüne çıkardılar. Bu Güven Eczanesi, Güven Oteli gibi bir şeydi. Halk onlara güvenecekmiş! Ama niçin güvensin? Sen kimdin, neciydin? Sen olsan olsan, halkın güvenini dilenen bir esnaf olabilirdin ancak. Ve oldun da. Güven Partisini kendine ısmarlama elbise gibi takıştırdın. Helâl olsun, hayırlı olsun Güven Partisi sana. Ama halkın daha güvenle felân ilgisi kalmadı. O artık her şeye, Mehmet'lerin kanına bile boş, ölü gözlerle bakıyor. Sen istediğin kadar meydanlarda nutuk at, Ata'nın huzurunda, «Bütün isteğim, kırmızı üzerine beyaz güven yazısını yazdırıp Atatürk'ün kabrine gitmektir. Milet'in güvenine lâyık olmaya çalışacağız» diye yalanlar kıvır. O güvenmiyor daha kimseye. Ahtapot'un kollarının çıktığının bile farkında değil. Sadece etrafa boş, ölü gözlerle bakıyor. Ve gülüyor...

Yolda kan izleri vardı. Ahmet'i yakalamışlar. Papucunun teki kalmış orada. Şişe kırıklarının yanında... Halk güvenecekmiş onlara! Niye güvensin? O gülüyor ancak. Şaşkınlığından gülüyor. Ama ahtapot doymuyor. Kollarını çıkarmış, «Daha diyor. Biraz daha» Ve kaldırım taşlarına abanıyor. Yanında şişe kırıkları. Ahmet'in papuçları ve kan var. Eğiliyor oraya. Utanmadan eğiliyor, sonra, «Kan diyor. Biraz daha kan...»

Bir Anı

(10. sayfadan devam)

katık bulamazken kendilerine havyar yedirdiğimiz EFENDİLER...

Tahrik ediliyorlar, kışkırtılıyorlar, siyasî tahrike kapılıyorlar, sermaye düşmanları işçileri kötü yola sürüklüyor, yabancı ideolojiye hizmet ediyorlar, uzman taktiği altında gelen ne idüğü belirsizlerin teşvikine gidiyorlar, daha neler, neler söylüyorsunuz.

Ulu önder büyük Atatürk: «Köylü milletin efendisidir.» demişti. Tabi siz efendiliği kendinize mal ettiniz. İşçi o köyün içinden kopan ve oralı olanın ta kendisidir. İkisinin de davası birlikte mütalâa olunur, ikisi de birlikte savunulur. Biz bunu böyle anlıyoruz ve böyle yapmak için çalışıyoruz.

Şerefli Türk Ordusu 27 Mayıs'ı getirmese ve asaletine has Atatürk ilkelerine yaraşık ikinci Anayasayı yaratarak Sosyal Hukuk Devlet nizamını savunup kabul ettirmese idi, daha çok yıllar bizim anamızı ağlatacak ve her gün kafamıza boyuna yumruk vura vura sindirmekte devam edecektiniz?. Boyuna keşaneler kurup uşak kullanacaktınız. Vatan içinde yapılanları az bularak vatan dışında dahi yurt sahibi olmaya özenecektiniz. Zora geldi mi bizi vatandaş tanıyacak, rahata erişti mi, köle, uşak yerine koyacaksınız. Bundan sonra da bu fırsatın geleceğini, fırsatçı sömürücülük imkânları elde edileceğini uman gafiller var da bizlere çamur atarak, başkalarını tavlayarak, yağ çekerek devamlılık göreceğinin hülyası içinde olanlar varsa şunu unumasın ki; mutlu azınlık'ın 26 milyonu istismar etmesine Türk Tarihini şerefli sayfalarla süsleyenlerle Türk köylüsü, işçisi müsaade ve müsamaha etmiyecektir.»

İşçi Örgütleri

(7. sayfadan devam)

c) Anayasada öngörülen reformlarla ilgili
hangi konularda hangi partiler, neyi savunmuşlardır Bu savunulan görüşlerden hangileri işçilerin yararınadır?

Türk - İş, geniş malî imkânları içinde bunu bir veya bir kaç kitap halinde yayınlayabilir. Kamu oyu, Meclis çalışmalarını çok iyi görebilir bu kitaplarda...

İnanıyoruz ki, Türk - İş böyle bir yayını yapamaz.

Yapamaz, çünkü, bu yayınlar, sözde tenkid ettiği, yerdiği vergi kaçırdıklarını söylediği, işçi haklarına karşı geldiklerini bildirdiği sınıf ve tabakaların temsilcileri olan partiler aleyhine, Türk - İş'in çeşitli iftiralarda bulunduğu TİP lehinde sonuç verecektir. Türk - İş, artık işçi haklarından yana bir kuruluş olmaktan çıktığı için her an kendisiyle de çelişi içindedir. Türk işçileri bunu bilinçle görerek devrimci işçi ruluşları içinde yer almaktadır. Türk-İş, işçiden yana, işçi haklarını gözeten, işçi menfaatlarını savunan güçlü bir örgüt olmayı bırakın, işçilerden yana olanlara sataşmayı kabul etmemek, sessiz durmak özgürlüğünü bile yitirmiş bir kuruluş derekesine düşmüştür. Çelişişler içinde bocalayan Türk - İş, ne hazindir ki, yakın yıllara kadar yerdiği, tenkid ettiği, suçladığı sınıf ve tabakaların işçi kılığına girmis sözcüsü oluvermiştir. Savunduğu görüşlerin gerçek sahiplerini, benimseyenlerini, o görüşlerin ana kaynaklarına dört elle sarılanları suçlayacak kadar refah sarhoşluğunun sallantıları arasında yalpalamaktadır.

İşte, bu çelişileri görenler, bu sallantıyı sezenler, bu tutarsızlığın sonuçlarını hesab edenler, Türk - İş'in içinde kalmayı, onun günahlarını taşımayı ayıp saymaya başlamışlardır. İçtenlikten yoksun sorumlu yöneticilerin ters sosyal politikaları sonucu, işçi sendikaları arasında parti farkına dayanan bir ilgilenme düzeni kurmaları sabır taşını çatlatmıştır. Artık, işçi eğitiminde yabancı memleketlerin Türkiye gerçeklerine aykırı sistemlerini savunmalarından ve salık vermelerinden bıkanlar, işçi sınıfının geri kalmış ülkelerdeki devrimci rolünü körletmeye kalkışanların ard niyetlerini sezenler, millî olma niteliğini de kaybeden (DİSK yayınları No. 1) bir örgütün karşısına dikilmeyi onu geçip işçi haklarına sahip çıkmayı namus borcu saymışlardır. İşçi örgütlerinde başlayan devrimci derlenip toparlanmaya katılanlar ikinci millî kurtuluş hareketinin safındadırlar. Türk - İş'in sorumlu yöneticileri ve onları bilerek, ya da bilmeyerek destekler görünenler ise iç ve dış sömürücülerin alkışladığı, desteklediği, itibar ettiği kişiler olma bahtsızlığına uğramışlardır. Görüş ayrılığı; dünkülerin kendi çıkarlarını, yenilerin toplum çıkarını ön plâna almalarından gelmektedir. Dünküler, işçi sınıfından kopuşun bütün işaretlerini eylemleriyle bir bir ortaya dökmektedirler. Yeniler, içşi sınıfının uzun tarihinin bütün gücünü benliklerinde hissederek kuvayı milliye ruhu ile çalışma hayatının sorunlarına eğilmişlerdir .

Bu iki gurup arasındaki mücadeleyi, sömürücülerin desteğine güvenenler, kendilerini en güçlü sandıkları anda kaybedeceklerdir. Yakın ve uzak tarihin hükmü budur.

Aydınlığın içinden

(8. sayfadan devam)

lı yazı ile mezkûr kararın resmî gazetede yayınlanmadığı anlaşılmıştır. Şu hale göre hadisede suç vasfı teşekkül etmediği anlaşılmakla...» takipsizlik kararı (7)...

Yine bu Bakanlar kurulu kararına dayanılarak, Nâzım Hikmet'in «Yeni Şiirler» kitabı Ankara savcılığınca toplatılmış ve sonra serbest bırakılmıştır Oysa, bir gazetenin bir süre önce verdiği «İç ve Dış Basından seçmeler» ekinde, İzvestia, Pravda gibi Rus gazetelerinden; Mihailov, Vaklamov, Kudriatzev gibi Rus yazarlarından yapılan çeviriler yer alıyordu. Bu çeviriler başka bir dilden yapılmış dahi olsa, Rus kaynaklıdır ve bunların kaçı hakkında tahkikat açılmıştır? Sayın basın savcılarımız, 1953 tarihinde çıkan bu kararın Resmî Gazetere yayınlanıp yayınlanmadığını ancak 1967 de mi öğrenmişlerdir?

İktidarlar, özellikle burjuvazinin, kapitalizmin temsilcisi olan iktidarlar akla gelen ve gelmeyen her çeşit baskı, sindirme, terör gibi araçlardan yararlanmak isterler yararlanırlar. Önemli olan, adalet teşkilâtının, bu teşkilâtın bir unsuru olan savcılarımızın araç derekesine düşmemeleridir (8).

---

(1) **Cevdet Kudret: Aydın Kırımı. Cumhuriyet, 11.7.1965.**
Alpay Kabacalı: İdeolojiler ve sınıflar çatışması. Yargı, 17.8.1965.

(2) **Çetin Özek: Evde kitap bulundurmak suç mu? Ant, 25.4.1967.**

(3) **Sait Güran: Kitap Toplatma. Cumhuriyet, 9.5.1965.**

(4) **Çetin Özek: Aynı yazı.**

(5) **Resmî Gazete: 4.1.1963, sayı 11546.**

(6) **Sait Güran: Aynı yazı.**

(7) **İstanbul C. Savcılığı Basın Bürosu, 24.5.1967, Hz. 967/140 ve 10.6.1967, Hz. 67/139.**

(8) **Bu konuyla ilgili olarak bakınız:**
Prof. Bahri Savcı: Savcıların Bağımsızlığı. Gerçekler Postası, sayı 4.
Alpay Kabacalı: İşte bilirkişinin raporu... G. Postası, sayı 4.
Ahmet Cezmi Kopanoğlu: 45 sayılı Yasa ve Cumhuriyet Savcıları, Akşam, 7.12.1966.
İlhami Soysal: Terslikler. Akşam, 9.1.1967.

Her İşin Başı

(3. sayfadan devam)

yutturmacıdır. Düşünce namusuna varan kişidir ki, insanlara iyilik yapabilir. Memleketini, insanlarını sevebilir. Yani kendi can-ü azizinden başkasını sevebilir.

Bizde, etrafımızda böylesi var mı, Belki de vardır. Vardır, vardır, mutlaka vardır. Ben, böyle pek az kişi tanıdım ya, vardır.

AYDINLIK YAYINEVİ

GERÇEKLER POSTASI
Siyasal Gazete
Şimdilik ayda bir çıkar
Sayı: 8 — Haziran 1967

★

Sahibi, Sorumlu Yönetmeni :
Alpay KABACALI
İdare Müdürü :
Atillâ YÜCELAL

★

Yazışma: P. K. 1116 — İstanbul

Özel görüşmeler için Cumartesi günleri 13.30 - 14.30 arası (Cağaloğlu, Şerefefendi Sok. No. 28 de) Basın İş Sendikasına gelinebilir.

İlânlar pazarlıkla alınır.

Gazetemizin adı anılmadan yazı ve resim aktarılamaz.

Gönderilen yazılar, pul eklenirse cevaplandırılır, geri gönderilir.

Yazı kurulu :
Oktay AKBAL
Alpay KABACALI
Kemal SÜLKER
Kâni ŞENGÜL
Ayhan YETKİNER

★

Ankara Temsilcisi :
Avukat Şanlı ASLANGÜL
Denizciler Cad. Börekçi Han 4-31
Tel.: 11 80 71 Ankara

Dizgi — Baskı :
Çelikcilt Matbaası